

А МИ ТУЮ ЧЕРВОНУ КАЛИНУ ...

ЗА УКРАЇНУ

ЛІТЕРАТУРНИЙ
НЕПЕРІОДИЧНИЙ
ЖУРНАЛ
Ч. 6—7.

3-го КІННОГО ПОЛКУ
3-ої ЗАЛ. СТР. ДИВІЗІЇ

Листопад
1921 р.

м. КАЛІШ—ПОЛЬЩА.

ЗМІСТ.

НАКЛАДОМ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ВІДДІЛУ
3-ої ЗАЛІЗНОЇ СТРИЛЕЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ.

А МИ ТУЮ ЧЕРВОНУ КАЛИНУ ПІДІЙМЕМО..

За Україну

Ч. 6—7. ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ. 1921 г.

Каліш 10 Листопада.

Жидівське питання.

Чи слід повторювати ту стару стовчену фразу, що жидівське питання в повнім значінню цього слова-являється питанням наболівшим не тільки у нас, но і в инших націй, инших держав А меж тим треба знов починати майже з абетки, треба широко оповістити всім, що жиди, складаючі частину населення України, повинні користуватись всіми існуючими законами і правами, котрі захищалиб їх від насильств і тих проявлень грубости та жорстокости, жертвою котрих в багатьох випадках була жидівська нація. Не думайте, що я прихильник скривдженого народу. Я завжди був і буду того погляду, що часопис безсторонно повинен освітлювати всякі факти, а тим більш першорядної важности і через те зі всією суворостю і справедливістю віднесусь до всього, що буде наведено мною на сторінках цього журналу.

Давно вже це було, чуть не в 1898-1899 роках, коли я ще кінчав гімназію, в стіни нашої школи доходили відомости про якесь масове винищування жидів, мавше місце в № місті. Тихо і спокійно ми учні примймали це як „за должную монету“ не розуміючи самого змісту цих всіх подій. Меж тим зарево все більш і більш розгоралось, антисемітизм приймав грандіозні розміри. Влада бувшої Російської імперії проявляла самодіяльну участь в організуванню жидівських погромів. Як не сумно, але цей факт повинен бути зафіксованим. Я ні на хвилину не вагаюсь і кажу, що в державі з високою культурою подібних явищ бути не може. Я спішу зробити оговорку. Можуть мати місце поодинокі факти, але зовсім не те, що творилось в Росії—а саме: ціла сітка організацій, котра спеціяльно керувала жидівськими погромами. Яка

ж мета при цьому переслідувалась? Ви може й подумаєте, що тут відогравали ролю політичні міркування. Зовсім ні! Політики тут не було ні на шеляг. Це було ні більш, ні меньш як розпалювання страстей, як поставлення одної частини населення проти другої. А результатом цього був грабіж. Боюсь відхилитись від правди, не памятаю в якім році був жахливий жидівський погром в Києві. Юрба бушувала. Жорстокостям і звірству не було меж. Мущин викидали з четвертого поверху на вулицю, у жінок вирізували груди і гвалтували їх, дітей розривали на частини. (Все це історичні факти). Влада була, але-ж не була у влади. Ніхто навіть пальцем не поворушив, щоб припинити цей глум над нещасним людом. Поліція і військо були бездіяльними. Після циркулювали чутки, що такі директиви були отримані з Петрограду. Но сумніш усього був слідуючий факт. В той мент коли люди—звірі задовольняли свої кровожадні інстинкти, коли по всьому Києву йшов стогін, плач і голосіння багатьох сотень жертв, тоді в центрі міста на Хрищатикові відбувався такий обурюючий випадок. Де кілька донських козаків № козачого полку під керуванням старшин вдерлись в ювелірний склеп Маршова і почали грабувати. На кліше зафіксовано той мент, коли козачий старшина ховав в кишеню золотий годинник. От панове, що переслідувалось жидівськими погромами і що переслідується і тепер. Не думайте, що в випадках жидівських погромів відограє ролю ненавість селянства до жидівства. Я не помилюсь, коли скажу, що воно жиє в дуже гарних відношеннях з жидами. Погром це стіхія, котра дає себе відчувати періодично. Але ж повторюю ще раз. Російська влада в цій царині виявила багацько захованої енергії й ініціативи.

Я скажу де кілька слів про Бейлісівський процес. Скажу раніш усього, що це не що инше, як витвір бувшого міністра юстиції сенатора Щегловітова. Цей процес був утворений з метою викликати загальне винищення жидів по всій Росії. Як очевидець всіх судебних засідань, кажу і запевняю, що беручи на увагу акт обвинувачення, ніяких мотивів, мотивів серіозних, інкримініруючих діяльність Бейліса не було. Цей процес потрібний був державі: згадали про ритуал, а дієвими особами вибрали відому злодійку Віру Чеберяк, нещасливу дитину Андрія Ющинського та жида Бейліса. Картина судебних засідань була так неясна, що навіть сам прокурор Віппер, спеціально надісланий з Петрограду, не давав собі відчоту в тім, що він робив, яку ролю відогравав в суді і на віщо він нацягнув на себе манію обвинувателя, компромітуючу його перед всім культурним світом. Кожний день з Петрограду в Київ і з Києва в Петроград йшли де-

сятки звичайних і шифрованих телеграм, з'ясовуючих стан справи. Було мобілізовано всі сили, аби тільки процес закінчився позитивно. Фігурірував відомий Шмаков, член державної думи Заминський і инші відомі діячі і вороги жидівства. Алеж і протилежний табор не дрімав. Київський окружний суд давно вже не бачив і не зобачить Коріфеїв адвокатур, котрі зібрались тут, щоб доказувати повну відсутність існування рітуального звичаю у жидів, а тим самим провалити Щегловітську політику. Імена Карабчевського, Зарудного, Грузенберга і Маклакова самі кажуть про себе. Правда запанувала. Бейліс був виправданий по двох пунктах обвинувачення, закинених йому. Не забувайте, що все вже було на поготівлі. І як би суд виніс обвинувачуючий вердікт, зараз би почалась нечувана ще різня жидів. Но Бог не допустив до того злочину, а творця цього процесу покарав (розстріляно большовиками).

З цього маленького огляду ви можете собі ясно уявити, хто винуватий в тій безодні, яка відділяла нас від жидівської нації. Нігди не треба обвинувачувати инших, а краще поглянути на себе і все оточуюче вас. Жиди по своій природі люде раніш усього комерційні. У них власний інтерес і персональна користь завжди на першім пляні. Ріжними правдами і неправдами вони стараються завжди вас обманути, но з цього не виходить, що іх треба різати, вбивати і грабувати. Жидівська нація дає самий великий процент злостливого банкротства 26, 3; обману 94, 2; „клятво—преступлений" 3, 4; злочину проти держави 23, 4 % Це максімум, що дають жиди по зрівнанню з статистичною таблицею того ж самого злочину серед протестантів і католиків. Повторою ще раз—це такий склад іхньоі натури, котрий скерований виключно до шантажу і обдурювання. Алеж жидівській нації присущ инші відміняючі якости Кому не відома жидівська філянтропія. Кому не близькі призвіща Бродських, Заксів, Гальперинів і ин добродіїв, на кошти котрих багацько з нас, або семейств наших знаходили можливість лікування в шпиталях безкоштовно, імена котрих золотими буквами записано на сторінках життя „голодаючих і страждаючих". А чи мало жидівська нація спринилась до розвитку культури і містецтва. Возьміть ви імена Антокольсько-Надсона, Брона, Гінцбурга і ин.

Ні, треба бути справедливим. Може бути, що жиди не здатні для домашнього співжиття, но в кожнім разі для всього людства вони необхідні.

Я дозволяю собі сказати ще де кілька слів про жидівські погроми з початку 1919 р. по листопад 1920 р. Я не був свідком тих жахливостей, котрі творились в Проскурові в лютому 1919 р. коли з відома отамана С.— було зроблено масове винищення жидів. Мені сповідала особа, постраждавша, у котроі забито доньку, сина, тяжко поранено дружину, а він спасся тільки тим, що прикинувся забитим після поранення. Повірте мені, що Варфоломиівська ніч блідніє перед тим всім. Не можуть зрівнятись ні які екзекуціі Івана Грозного. Це робили де які з нас-Українців . Я не згоден з Українською Трибуною, котра в передовиці від 14 IX—21 р. Ч. 108 пише, що в погромах Білостоцьких Гомельських і Кишиневських в р. р. 1881 і 1905 брали участь виключно кацапи. Раніш усього в таких випадках треба повну безсторонність. Брав участь кожний, хто хотів пограбувати. Одна тисячна доля діяла по свому внутрішньому переконанню з ненависти до жидів, а решта-були звичайні грабіжники, котрі не цурались ніяких засобів, аби тільки дати

волю своім диким інстинктам і роспущеностн Таких фанатиків жидівського питання, такого лютого їх ворога, яким був покійний Голубйов (студент університету Св. Володмира, пізніше прапорщик російської армії) я не бачив. При однім слові „жид" обличча цього чоловіка змінювалось. Від природи дуже нервовий важко переживав всі погроми, але ж все таки висловлював своє переконання, що це є єдиний випробований засіб в боротьбі, як він казав „с жидовскім засільем". Я не хочу критикувати світогляд покійного, „про мертвих або гарно, або нічого", каже латинська говірка.

Скажу тільки, що у всій природі Голубйова було щось ненатуральне. Це була людина „не от міра сего" Віддати йому справедливість, він загинув смер ю хоробрих і хоть таким чином виправдав частину своеі вини, як перед жидівською нацією, так і своіми колегами по Університету, котрих велика кількість загинула в ссилці та тюрмах, завдя и донссам-Кліврета жандарміа покійного Голубйова.

Но я відхилився від своеі теми. Кажучи про Голубйова, я робив цілком свідомо, тому, що все жидівське питання, погроми і судебні процеси, як відгук їх знаходиться в тісному контакті зі всією фігурою і внутрішнім „Я" студента Голубйова. Цим я хочу підкреслити ту головну думку, котра червоною ниткою проходе через всю мою статтю, а саме: не ненавість до жидів витворювала погроми, а обставини зовсім незалежні від того чи иншого положення. На погромах можна було нажитись, зробитися навіть богачем, от що в дійсности й штовхало людей на злочин такого роду.

Тепер коли ми знаходимся на еміграції думки та бажання наші скеровані в той бік, щоб як можна скоріш повернути на Батьківщину, Жидівське питання встає перед нами в своїй важности і вимогає можливо швидчого його вирішення. Тут на чужині ми повинні в повному розумінню цього слова відшлюфуватись, ми раз на завжди повинні відмовитись від дикунських звичаїв і дивитись на жидівське населення, як на тих же людей, маючих право жити і поділяти з нами і горе і радість нашої загальної долі. Як що ми бажаєм знаходитись в рядах культурних держав, йти рука в руку з тими, котрі поважають нас,—нашу націю і культуру, то в імя цього всього раз на завжди повинен бути поставлений хрест над тим минулим. Український старшина і козак з менту повороту на Україну не повинні бути винуватцями в пролиттю навіть одної каплі жидівської крові. Виконання цього вимагає від нас будуча наша держава і наше власне сумління.

С. В—кий.

Братам на чужині.

Великої сини України,
Не робіть з Батьківщини руїни,
Залишіть персональні бажання—
До Вас це єдине прохання.

Вас не цікавить здається,
Що нарід за волюТАМ б'ється..,
Що свою Україну спасає,
Не вжеж то Вам діла не має?!
Чи Вас не цікавлять ті муки і горе,
Що там на Вкраїні панують,
Що зграєю великою звіри
Люто Вкраїну грабують,
Що діток маленьких вбивають,
Дівчат і жінок роздягають,
Над тілом глумують нещасних—
Що нарід там стогне всечасно?;.
Обдерають ваш край—і свої і чужії.
В кайдани закули вони
Н йкращі народнії мрії.
Чого ж ви мовчите-Вкраїни сини?
Там нарід безсилий зробився—
Самітний в борні—він втомився;
Лиш слово горячее ваше,
Його підбадьорити зможе найкраще.
Залиште ж сварки тимчасово
І візміться за працю раптово:
Згадавши свою Батьківщину,
Ідіть визволять Україну.
Між собою розберетесь пізніше
Здобульте Вкраїну раніще.
Чи мається ж користь то з того
Що далеко від краю рідного
Лайкою ви занялись,
Неначе не буде колись
Відповідного часу для цього?!.
України прапор ви міцною рукою,
Тримайте високо і чесно,-з завзяттям...
Міцніще тримайте... Щоб, буває порою,
Не дістався він, „рідненьким браттям".

В. Я-ський.

ОБ'ЄДНАННЯ.

Об'єднання—єдність, ці великі понятгя людства, стали для нас українців вже майже недосягаємим ідеалом, про який кожний балакає, пише, та доказує необхідність єдности, але сам ані пальцем не рушить, щоб протягнути руку до згоди, а про якісь уступки-компроміс, то вже й балакати не доводиться. Мета у всіх українців, майже всіх напрямків, одна: визволення України з під Московського чорного чи то червоного панування, утворення самостійної, сувереної держави. Для осягнення цієї мети ми примушені провадити перш за все боротьбу за національне визволення, а вже в другу чергу-боротьбу соціального характеру; значить визволення України мусить відбутись лише в такім порядку.

Україна мусить стати суто-національною державою, для чого необхідно також піднесення національної культури, і викорінення чужосторонніх навичок, аж потім, коли буде збудована хата-самостійна Україна—можна буде порядкувати в ній, заводи и вже певний устрій, відповідаючий вимогам державно-суспільного життя.

Тоді вже кожна з групіровок зможе вийти з своєю партійною програмою і старатись перевести її в життя. Тоді партійна боротьба не то що не буде шкідливою, а може навіть потрібною для викристалізування певної відповідаючої рухові і потребам українського народу і держави—форми правління.

Про це вже не раз балакалось і писалося в пресі всіх напрямків, робились навіть спроби об'єднання, консолідації, як Рада Республіки та національна Рада в Відні і ин., а мимо цього єдности до сьогодня ще немає, хочча вона так необхідна.

Причини цього лежать скажу ще раз в тому, що кожний т. зв. центр, а в нас то кожна групіровка в якімсь пункті еміграції зволить називати себе центром

(хочча центр повинен бути лише один), бере на себе патент рятування України і думає, що лише він один зможе і зуміє дати лад і порядок українському народові, а більш ніхто.

Справді преслівля каже, що багацько доріг провадять до Кїва, але нам українцям треба на цей раз йти єдиним шляхом—шляхом з'єднання, самостійности й ладу.

Великою перешкодою для з'єднання є питання про майбутній устоій на Україні, це питання дуже а дуже важливе, бо воно є причиною розбиття наших сил, однак я гадаю, що і цей гордийський вузел не так то важко розвязати.

Передовсім не треба забувати, що коли Україна буде звільнена від окупантів, а це розуміється може зробити лише український нарід при моральній підтримці з за кордону, тоді то всі українці зі всіх усюдів потягнуть на Україну заводити там свій лад і устрій відповідно їхнім переконанням. Тоді вже прийдеться самому народові вибірати форму правління, а це зможуть зробити лише установчі збори України. А до того часу влада і її форма мусять бути лише тимчасовими.

І тепер можна поставити до всіх емігрантів запитання: чи варто тут, далеко від рідного краю, сваритись над формою тимчасової влади, а за для того дисскредитувати визвольну боротьбу перед цілим світом.

Гадаю, що ні!

А як ні, то можно це питання відкласти до того часу, коли ми зможемо про нього балакати вже в своїй хаті-Вільній Україні, в золотоверхім Києві, а не десь по Віднях, Берлінах, Парижах та ин. А відложивши це питання на пізніще, думаю, що вже таких великих ріжниць і непорозумінь, крім особистих бути не може. А тому можна-б найти спільну мову для об'єднання. Над особистими розрахунками між політиками не гадаю зупинятись, бо кожний українец-патріот повинен

ставити добро України над усякі особисті незгодини.

Отже дружно до будівлі хати; спільно виженім непрошеного гостя з наших ланів.

Для цього необхідний все таки об'єднуюший центр, а ним може бути той центр, котрий весь час стояв на захисті прав українського народу і ні на хвилину не переставав боротись за визволення України, по боці котрого симпатії українського селянина і робітника і котрий зберіг найважнійший чинник визвольної боротьби—армію. А иньші українські групіровки деб і якого б політичного та партійного погляду вони не були повинні йти з вищезгаданим центром єдиним шляхом, підтримуючи в тих місцях, де вони існують, потребу визнання української держави і уділення її потрібної на перші початки будівництва матеріяльної допомоги і являлисяб, як філії головного центру. А колиб вони не змоглися ніяк на співпрацю з центром, то хай ведуть себе ці екс-центричні групіровки так, щоб своєю політикою не шкодили загально українській справі центра. А в ніякім разі не можна допускати того, що робиться тепер, це б то: лаяти один другого, ба навіть роскладати єдиного висловника бажання українського народу визволитись —армію, агітацією, лише тому, що вона будьто би служить якійсь иншій групіровці. Нашою єдністю тут на еміграції додамо ми моральної сили браттям на батьківщині для дальшої завзятої боротьби, боротьби на життя або смерть. Докажемо також перед цілим світом, що ми єдиний нарід з єдиними думками, стремліннями і бажаннями.

В єдности запорука нашої перемоги.

Не—політик.

ЙОГО ОБЛИЧЧА.

„Український Національний Комітет“.. Ця назва за останні часи стала досить часто попадатись в ріжних часописях. Не дивлючись на це, я певен, що мало хто цілком уявляє собі, що в дійсности виявляє з себе і ця назва і ті люде, котрі працюють в цих „комітетах“.

За час перебування в Царгороді мені довелося досконально познайомитися з одним із таких „комітетів", а тому я візьму на себе сміливість ознайомити читачів з цією справою по стільки, по скільки вона мені відома.

Не стану торкатися Парижського „Українського Націон. Комітету", позаяк я з його працею мало, майже зовсім, не знайомий, а з'ясую справу тільки Царгородського „Укр Нац. Комітету".

Почну з зовнішнього погляду. На вулиці „Майв:" Ч. 191—3, на бальконі має жевто-блакитний прапор і досить великий на розмір, так що пройти не побачивши його, майже не можливо.

Цей прапор що ранку підіймається і що вечора здіймається.

Таким чином виконується правило міжнароднього положення, що до всяких місій, посольств та инших державних установ.

Це хоч і дрібничка, але ж має вагу в тому разі, коли ми заглянемо в душу цьому комітетові, і тоді виконання цієї „помпи" стане цілком зрозуміло.

Піднявшись на другий поверх ви побачите три таблички.

1) „Украинскій Національний Комитет"; 2) „Український Нац. Комітет"; 3) „Український Сільсько-Господарчий Союз".

Як бачите і тут єсть на що звернути увагу. дві мови Російська і Українська. Це теж не дарма. Це константує те. що балакати прийшовши туди, ви можите на якій хочите мові Це і в дійсности переводиться в життя Ви ще тільки війдете в двері, як вам зараз же задають питанн „Что Вам угодно".

Справжній українець після цього зразу задає собі питання, куди він попав,—чи не в філію „Верховного Совету"? (мається в Царгороді така врангелівська організація).

В передпокою ви знайдете розліплені по мур х всілякі відєзви та декляраціі. Зміст іх двоякий: з одного боку в них госпинаються за долю нещасного, скривдженого українського народу, а з другого лають „Петлюровський уряд".

Війшовши до „святая святих", ви побачите немало поважних добродіів, гарно вдягнених і взутих, де кого з портфелями, де кого і в російських лагонах.

Есть там ріжні люде—і цівільні і військові. алеж більшість останніх.

Все це „шановне товариство" розмовляє по російськи і тільки як дісонанс иноді виринає як з підземілля "рідне„ слово, і то в тому випадку, коли хотять сказати шось смішне. або образливе. Приймають вас дуже ласкаво, з „распростертимі об'ятьямі". і намагаються вам показати, що вони всіми своіми силами хотять допомогти вам у вашій справі і, крім того, стараються запевнити вас, що вони щирі „украінці" і стоять на захисті Украінської ідеі. Після того, як ви з ними побалакаєте вас може взяти сумнів, коли ви не знаєте іх роботи на „користь України", так гарно вони співають. Може показатись, що дійсно це люде, котрі дбають про Україну і ії долю і тільки з політичного боку відріжняються від самостійних угруповань.

Таким чином, людина легкодуха може попасти на цю вудочку.

Йому зараз же підчасять регістраційну картку. В цій картці дипльоматично випущено питання про політичну плятформу і підписавший ії стає непомітно для себе „прихильником" комітету, бо його іменем цей комітет балакає з закордонними представниками. Хоч цих карточок при мені було і мало, бо не дуже то багато людей йшло до цього комітету, та це не перешкоджувало йому використовувати й іх для своіх цілей.

Тепер перейду самих осіб. які працюють в цьому комітеті. Перша людина, котра грає першу ролю це голова Ол. Вікт Адіясевич. Охарактеризувати його досить трудно, бо це людина дуже хитра і ніколи не каже того, що

думає й чого бажає, але з певностю можна сказати, що це чоловік менту й ситуації, що йому завжди й усюди хочеться грати головну ролю, бути на чолі справ, а для цього він може сьогодня бути з Моркотуном, завтра піде за У. Н. Р. а після завтра пристане до Скоропадського і т. д.

В самому комітеті він мало з ким рахується і правду треба казати, що непомітно вміє примусити остачніх членів комітету йти за собою.

Як що я не помиляюсь, то у нього мається нібито і справжня прихильність до Української ідеї.

Це сталося може завдяки тому, що мечт був такий, що він побачив серед збігців з Криму, велику зацікавленість Українським питанням і велику прихильність до української ідеї.

Як би там не було, але він завжди дуже гостро виступав проти всього того, що могло занадто вже пошкодити цій ідеї. Щоб це було більш зрозуміло, я з'ясую це приміром, досить яскравим для всієї його діяльности. Трапилось це з приводу Моркотунівського меморандуму до Ліги націй відносно „Петлюрівських банд".

Цим меморандумом вимогалося, щоб інтернована Українська армія, була конче зліквідована, щоб був попереджений передбачаючийся „наскок" цього війська на Україну і т. п.

Коли цей меморандум став відомий широким колам емігрантів українців, то як треба було чекати, серед них виникло досить велике обурення.

Царгородському Комітетові, як близько стоячому до Парижського Комітету, було це гостро зауважено резолюцією від імені украі ських організацій м. Царгорода.

Це питання було піднято на одному з засідань комітету.

Після оголошення, резолюція українських організацій, була принята до відома. В дебатах найбільшу участь приймали п. п Адіясевич, Богомолець і Терапіяно. Ці три члени комітету найгостріще всіх виступали на захист української армії. Під натиском голови к-ту і двох останніх членів було вироблено з приводу цього резолюцію від імені комітету в якій в рішучих виразах протестувалось проти таких самочиних виступів Парижа, без порозуміння з иншими українськими організаціями.

І в решті вимогалося дати відповідь чи справді цей меморандум мав місце і на якій підставі Париж вимагає ліквідації війська, що боронило Батьківщину від усякої небезпеки. Далі було зазначено, що коли Париж і надалі буде йти таким шляхом як досі, то шляхи Царгорода зі шляхами Парижа мусять розійтись.

До цієї резолюції був приложений оріґінал резолюції Українських Організацій і все це при мені було надіслано д. Моркотунові. До мойого відізду відповіді на його резолюцію отримано не було. Ще раз підкреслюю, що це було досягнено тільки завдяки д. Адіясевичу і двом останнім членам п. п. Богомольцеві і Терапіянові. Мало того, не раз ці три особи висловлювали думку, котру я дословно передам словами Адіясевича: „Для того, щоб утворити федерацію народів на т-рені бувшої Росії, треба, щоб Україна спершу стала самостійною державою, позаяк федеруватися можуть тільки вільний з вільним і рівний з рівним. Федерація ця зовсім не визнає того, що ми українці мусимо федеруватися з великоросами. З ними федерація можлива тільки в тому випадку, коли вони конче відмовляться від гегемонії над останніми народами бувшої Росії і не будуть намагатися обмежити права окремих народів. Тільки при таких умовах ми згодимось на федерацію з Москвою. Як що вони не схотять погодитись на ці умови, то вони нам не подорозі.

Для нас більш бажана федерація з Кубаню, Доном, Тереком і Білою Руссю. Нам добре відомі змагання й прагнення великоросіян, а тому ми завжди мусимо бути на сторожі.

І дійсно, коли було піднято питання з приводу утворення федеративного комітету, маючи на меті продовження боротьби з большовиками, і коли російські кола захотіли взяти цю справу цілком до своїх рук, то тут вони встрітили саму рішучу опозіцію з боку найбільш видатних членів Укр. Нац. Ком.

В решті решт „Верховний Совет", який хотів грати в цій справі головну ролю, мусів відцуратися від неї і згодитись на рівноправність кожної нації.

Спершу коли ще тільки складався проєкт цієї організації, то цей комітет, по проєкту „Верховного Совета", мав мати назву: „Російський Федеративний Комітет".

Проти такої назви рішуче виступили члени Укр. Нац. Комітету. Після довгої боротьби яка трохи трохи не довела до розриву з „Верховним Советом", назва ця була відкинута і замість її було вироблено другу назву „Об'єднаний Федеративний Комітет".

Я не буду зараз вдаватися в деталі цього „Об'єднаного Комітету", цю справу при нагоді з'ясую потім

Тут же тільки зазначу, що „об'єднання" в дійсности не було, а навпаки між членами Царг Укр. Нац Комітету і Ю Горемикіним (Голова Верх. Совета) і Ко. весь час трівали ворожі відношення і я певен, що існування цього „об'єднаного комітету" буде мати дуже короткий вік, як що він вже не помер.

За весь час, на протязі якого мені приходилось мати стосунки з головою „Укр. Нац. Комітету"., ні разу не чув від нього, шоб він вороже висловився проти У. Н. Р. ні за, ні против, алеж було видно, шо бажання порозумтися з У. Н. Р. було, та багато стояло до цього на перешкоді.

(Далі буде).

Осінні співи.

П. ЗАГОРУЙКО.

Небо нахмурило,
Йде дощик дрібний,
Лист опадає,
Ліс мовчазний.
Затих соловейко
Надовго в гаю,
Вже не співає
Він пісню свою,
Сонечко рідко
Гріє тепер,
Сумуючи тихо
Ліс наче вмер.
Ниви убрані
Мовчки лежать,
Пісні роботи
Тепер не бренять,
Лиш наполоханий
Ворон летить

Чогось він шукає,
Кудись він спішить.
Серце замерло,
Боязно шимить,
Тужно замліє
Та тяжко болить.
Думки натхненсі
Більше нема
Муза замовкла
Стоїть мовчазна.
Де ж ви веселі
Милі літа,
Де ви пропали
Де краща мета?!
Невже разом з літом
Так рано пройшли
Чи може завзяття
В мене не найшли...

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТАНОК.

Закинуті далеко—далеко від рідного краю, активні оборонці незалежности українського народу зберегають і на далі нашу рідну культуру в усіх її галузях. Театр, малярсько-артистична студія, видавництва ґазет та журналі —це доказ невтомної праці і великої національної свідомости теперішніх „задротянців" в фізичному значінню—але душевно вільних і безнастанних оборонців своєї дорогої рідної культури.

Також і виразник людського почуття—танок—наш національний чудовий танок—який своєю красою перевищає національні танки инших народів, знайшов у нашім таборі належне місце й почитання.

Ця чудова риса нашого народу була віками в повнім занепаді; лише село, яке ввесь час наші і національної неволі зуміло заховати в себе всі типічні знаки нашої культури, як мову, спів і инше, зберегло також і наш народній танок до хвилі нашого національного визволення. Правда, можна було тоді побачити наш танок і в инших колах населення поне345 воленої України, але це вже не був чисто народній танок, а якийсь штучний витвір з чужо-сторонніми домішками; нераз появлявся на сцену т. зв. „малоросійський гопак" і був він дійсно „малоросійський" в повнім значінню цього слова, пародія на наш національний танок.

Я не скажу, що не було й таких, котрі зберегли також чисто національний танок без усяких примішок.

Були—але значно небагато.

І ось перед знатоками і аматорами українського танку виринуло нове завдання: зібрати всі богацтва цієї царини, які живуть між народом, зібрати їх в одно ціле, очистити його від усього чужостороннього і показати світові наш народній танок в повній його красоті.

Так, під впливом де кількох виступів п. артиста Авраменко, знавця українського народнього танку, заснувалось в нашім таборі „т-во відродження національного танку з вищезгадоною метою.

Заходами товариства відкрито школу національного танку, якою керував і досі керує арт. Авраменко. Школа почала свою працю в дуже неприятлевих умовинах. Крім доброї волі учнів та вчителя жадних инших засобів не було. Однак при умілім керуванню і безнастанній та мозольній співпраці учнів, вже по короткім часі могли участники школи виступати прилюдно, даючи цілий ряд концертів національного танку в таборовім театрі.

Ці виступи викликали надзвичайне враження, як на своїх так і на чужих, об чім свідчить хоч би той факт, що кілько б разів не відбувались концерти національного танку, то саля завжди переповнена. А п. Авраменко і учні школи збірали невгасаючі оплески признання і задоволення. Під впливом цих виступів почало багато табрян вчитись національному танкові, а п. Авраменко продовжує невпинну і важку працю інструктора в чому допомагають йому вже учні І-ої школи.

Вінком цієї праці являється концерт національного танку дня 24 вересня б. р. в салі ремісничого дому в м. Каліші. Саля була набита, що є доказом зацікавлення місцевої публики нашим культурним життям Поодинокі числа програму виконані надзвичайно гарно. Видно було ніжність та делікатність рухів, що викликало гарне враження публики, ба навіть подив, за що публика винагородила виконавців невгасаючими оплесками і безпереривними окликами „біс“.

Виступ дітей захоплював публику, всі уважно слідкували за їх рухами—котрі виконували кожне копілно, кожний крок з найбільшою пунктуальністю і грацією.

Т-вом національного танку, а з окрема інструкто-

ром танку п. Аврамечком, зроблено все що лише при теперішній обстановці можливе для зібрання, удосконалення і облагородження танку, дано можливість кожному бажаючому вивчитись національному танкові

Хай не буде нікого з мешканців табору, котрий не вмів би танцювати український танок.

Бажано-б було, щоб також і в инших еміграційних кольоніях звернули також належну увагу на наш національний танок. Це є нашим обов'язком перед Батьківщиною, котру ми боронимо від ворогів не лише шаблюками, але також і плеканням наших народніх особливостей.

А нашим працьовникам на цім полі бажаємо цією дорогою, як найбільших успіхів енергії до дальшої продуктивної праці. N.

МОЯ МУЗА.

(присвячую Т. В. А.)

Ти знов мене маниш, ти знов мене кличеш:
—Підемо зі мною в вирій.
Ти знову благаєш і знову кленешся:
—Збудуємо щастя із мрій.,.
Іди, я не вірю, і вірить не хочу
Привабливим співам твоїм,
Немаю надії, розбиті всі мрії,
Остався лиш з горем своїм.,.
Ти маниш: підемо там краще живеться.
Нащо ці приваби, не треба обману,
Пройшли пориваня давно.
Один я зостався з своїми думками,
Не хочу ні з ким їх ділить;
Пройшло, що найкраще, сталися муки—
І серце з роспуки болить...

П. Загоруйко.

Чого не сказав Скоропадський.

Під таким наголовком появилася в 190 ч. Американського часопису „Свобода“ з 16/8 1921 р.— стаття на стілько цікава, що ми вважаємо за відповідне ознайомити наших читачів з її змістом і тому дозволяємо собі подати її шановним читачам в цілости. Робимо це щей тому, що між нашим громадянством, ба навіть і військом помічається праця гетьманських аґітаторів і сподіваємось, що погляди української еміґрації з-за моря віджենуть у де кого віру й надію в його „Ясновельможність“.

В „Українськім слові“—часопису, який видається в Берліні на гроші добуті від німців бувшим гетьманом Павлом Скоропадським--уміщено розмову з „найясновельможнійшим паном“ як це личить у розмові з такою високопоставленою особою та ще й з хлібодавцем. Співробітник часопису поставив бувшому гетьманові України лише такі запитання, на які легко було відповісти. За те він дуже делікатно обминув ті запитання, які могли б викликати в п. Скоропадського прикрі спомини.

А як раз ці останні запитання варто було б поставити, щоб розвіяти отрутний і задушливий туман, який останніми часами утворюється де якими запобігливими навколо імені Скоропадського. „Українське слово“ запевняє, що нині „все частіще починає згадуватися імя бувшого гетьмана України Павла Скоропадського, з цим імям багато українців звязує не тільки спомин про часи реального будівництва молодої української держави, але також і певні надії на будучність.

Що б українське суспільство могло побачити, які надії можна покладати на Скоропадського й як, він ті надії справдить, його треба було б запитати не про ті дурниці, про які питав його делікатний співробітник „ляйб-органу“ а про щось зовсім инше. Наприклад:

—Скажіть, будь ласка, пане гетьмане (і тут додержую делікатного стилю „У. С.“), як ви дійшли до маніфесту про федерацію з Росією.

На це Скоропадський, коли б він схотів бути щирим міг-би відповісти „трохи усміхнувшись“, чи без усмішки, це вже як хоче „У. С.“

„Мені власне з самого початку мого гетьманування було однаково, чи самостійність чи федерація, чи певна залежність від Росії. Коли мене наставляли гетьманом вітер віяв у сторону

самостійности, отже я й був тоді більшим самостійником, ніж усі українські самостійники взяті разом. Та це було весною. А в осени вітер повіяв у бік федерації отже і я повернув в ту сторону.

Коли б я дожив до зими, я може видав би маніфест про „єдину неділиму Росію від Кавказу до Алтаю".—

—А скажіть, будь ласка, пане гетьмане, якої ви думки про земельне питання.

„Якої я думки про земельне питання—це ви знаєте з часів мого гетьманування. Хто що має хай проте і дбає. Господь сотворив панів, мужиків а російські царі повіддавали панам землю, а на мужиків накладали податки. Хиба ж ми мудріщі від Бога і від царів, щоб переробляти те що вони позаводили. Коли пан схоче продати свою землю, а мужик матиме гроші, щоб її купити—хай купує. Я йому не бороню. Але силувати когось, щоб він дурно віддав дідівщину—ні це вже вибачте. От візьміть хоч би мене, сказав би далі пан Скоропадський, колиб схотів бути щирим—я маю на Україні кілька десятків тисяч десятин землі. Отже належу до найбогатших родів. Хто сміє її від мене відібрати. Я ніколи цієї землі не орав і не засівав, а робили це за мене мужики. Нині я навіть побачити тієї землі не можу, бо мужики мене замордували б, коли б я їм дістався в руки. А все земля ця моя, й німці дають мені гроші під заставу цієї землі, й я живу тут по панськи. Як же ж можна мені відібрати землю?„

—А скажіть, будь ласка, пане гетьмане, яка мова повинна бути на Україні державною українська чи російська.

„Ви знаєте, що на початку мого гетьманування я був палким прихильником української мови, хоч сам тею мовою тоді ще не говорив. Згодом, коли я понавозив повну Україну кацапів з Москви та Петербургу, я прийшов до думки, що обидві мови повинні бути на Україні державними: і російська і українська. Наприкінці, коли я передав владу над Україною російським добровольцям, про державні права української мови було б вже зовсім смішно говорити й я тоді облишив маскарад з українською мовою. Нині я стою під цим оглядом на роздоріжжу. Сам я бачите як чоловік добре вивчись по українськи, бо побачив, що за кордоном українська фірма стоїть вище ніж російська. Он і моя донька власними руками вишила шовком портрет Шевченка й сама вимережала рямці до нього. То як би мені знов довелося бути українським гетьманом, то я ще тоді поміркував би, яку мову робити державною. Все залежало б від того звідки і куди вітер віяв би".

На цім ми можемо закінчити нашу щиру розмову з п. Скоропадським, гадаючи, що наведених прикладів з його минулої діяльности цілком досить для характеристики його особи й тих „повних надій на будучність“, які ніби то звязують „багато українців“ з іменем бувшого гетьмана.

І у співробітчиків „У. С.“ або память коротка, або почуття делікатности занадто високо розвинене. Але український народ має добру память, а від надміряої делікатности його відучив досвід останніх крівавих років. Тому яка б форма правління далі не повстала—хай навіть гетьманська—Скоропадському на Україну повороту немає. Політично він людина мертва, скільки коло його гальванізації не старались ріжні запобігливі людці. Він так себе скомпрометував, так наочно показав свою безхарактерність і безпрінціповість, що накладать з ним можуть тільки люде, які живуть на його гроші. А цілого народу не купиш.

Наприкінці я хочу ще переповісти зі слів самого Скоропадського одну пригоду, яка з ним сталася ще перед війною. Пригода ця має символічне значіння й тому вона тут буде до речі. Був він якось в царських покоях, коло кабінету Миколи II. Сидів він сам один і з нудьги почав розглядати зброю та ріжні трофеї, порозвішувані на стінах. Десь високо на стіні під самою стелею він побачив українську гетьманську (чи може полковницьку) булаву. Маючи сам досить велику колекцію булав, Скоропадський хотів побачити, яка це тут булава. Не довго думаючи, він підсунув до стінки стіл, поставив на нього стілець і почав драпатись на цю імпровізовану драбину. Тілько що він дотягнувся рукою до булави і хотів її взяти, як стілець під ним похитнувся і він стрімголов полетів на долівку. Счинився великий шум, переляканий цар вискочив з кабінету й Скоропадському довелось перепрошувати царя, поясняючи до чого довела його цікавість.

Цар тільки посміявся й нічого не сказав. Та коли б Микола II був мудріший він мігби тоді сказати своєму генералові:

„От же, голубе сизий, ніколи не тягнися до булави, бо до булави треба голови.“

Радяник.

Не кидай власної мети,
Щоб за чужою десь іти,
А власну ясно ціль пізнай,
До неї просто поспішай.

Ір. Франко.

НЕВЖЕ ПРАВДА...

(Оповідання).

В нашім народі є повірря, що кожна людина, вмираюча наглою смертю, відчуває наближення її і, що таким, звичайно, „везе". Не скажу, чи це воно дійсно так, але щось подібного мені довелось спостерігти.

На весні минулого 1920 року в кінну частину № куріня нашої армії вступив на службу поручник Ш. Походив він з Васильківського повіту на Київщині і, тому що він не любив о собі росповідати, це було все, що знали з його біографії товариші по зброї—та й взагалі, що здебільшого і знає у нас старшина про старшину, завдяки, здається безконечній, військовій хуртовині.

Була то особа інтелігентна та національно свідома. Середнього росту, стрункий, мав він дуже миловидне, викликаюче довірря та симпатію, обличча з гарними блакітними очима. Розмовляв повільним, майже однотонним голосом. Як почне бувало про що небудь росповідати та захоче додати до факту, за для розваги слухачів, трошки і неправди—то ніяк не второпаєш, де правда, а де вигадує. Балакаючи з вами він рідко коли дивився прямо в обличча, а в більшости, очі його через ваше плече вставлялись ген-ген десь у далечінь.

На життя у нього був свій погляд. „Все на світі пусте," казав він, „і як би я не був певним, що все одно передвчасно загину, алеж загину за милу Вкраїну, то не став би волочити своє існувавння; поки-ж настане той мент—геть сентіментальність, буду брати від життя все, що воно гарного може дати". Чим він мотивував нікчемність свойого життя—це залишалось його таємницею.

Завдяки своїм льогічним міркуванням та коректному поводженню пор. Ш. користувався серед колег великою повагою і, крім того, рахувався щастливцем Сяде грати в карти, як в коротский час гроші партньорів опинялись в його кишені. А що до чудових, слабкої вдачі існувань то він дуже швидко опановував їх піддатливим серденьком і, як казали товариші, вмів пристосовуватись до обставин. Дивишся, не вспіли ще добре ростошуватись на постій, як він встиг завести знайомство. а далі—вже й воркутують собі, як голуб з голубкою.

Дуже багато можна було б написати про незмірно велику працю, покладену № курінем на фронті, звязану з важкими, підчас навіть скрутними, умовами провадження нашою армією боротьби з москалями. Але ж свідком цьому нехай будуть ті

тепер мало кому відомі, могили хоробрих козаків—орлів, які залишено курінем на галицьких та поділ ських полях. Багато було виявлено героїчних вчинків з боку козацтва, а з окрема поручником Ш., за час відвороту в Галичину. Важко було що раз дальше і дальше віддалятись від рідних осель під натиском московських орд.

Но от військове шастя й нам усміхнулось. Погнали і ми большовиків. У кожного було бажання, як мога швидче летіли вперед, щоб визволити з комуністичного раю своїх родичів, своїх друзів—всю свою націю.

Переслідуючи ворога, ми 19|IX-20 року перейшли біля м. Скали р. Збруч і на світанку 21|IX заїхали ворогові в запілля. Большовицькі частини займали в той час позиції над р. Збручем біля села Шидлівець і утрудняли N дивізії переправу на лівий беріг. Будучи обстріляними нами з-заду, вони почали швидко тікати в нашім напрямку. Відважною атакою забрали ми одну частину большовиків, кинулись в атаку на другу. Але тут вийшло инакше. Ганяючись за большовиками, ми наблизились разом з ними до зайнятих нашими пішими частинами позицій, звідкіля, наче-б дощ, посипались на нас і большовиків з кулеметів та рушниць кулі. А згодом, заговорили й гармати. Становище було дуже важке. Треба було швидко податись назад. А большовики, користуючись такою сітуацією, почали тікати вже майже з наших рук. Командір куріня підполк. Б, передав через мене наказ пор. Ш., не дивлючись на страшний вогонь, всеж таки піти з півсотнею козаків, та перерізати їм шлях відвороту.—

Отримавши цей наказ, пор. Ш. завжди в таких випадках спокійний і енергійний—зблід і не рушився з місця: на його обличчу було видно великі страждання, наче-б цим наказом йому винесено вирок смерти. Тоді я в більш категоричній формі повторив наказ. „Все одно це вже кінець", проговорив він, махнувши рукою. Вдарив коня острогами в боки і поскакав попереду козаків. І дійсно, то був кінець його існуванню. Нам, повертаючимся після закінчення бою, невимовно сумно і до сліз боляче було дивитись на картину, яка повстала перед нашими очима. Поручник Ш. і його вороненький, побиті гарматним набоєм, лежали самітні серед широкого пожовклого лану. Навколо було надзвичайно тихо, наче-б все склонилось, замерло, не бажаючи порушити вічного сну притулившихся головою до голови двох лицарів України.

Так, вони спали. Тільки очі пор. Ш., ніби про щось благаючи у Всевишнього, дивилися ген-ген у небесну блакить...

П. К.

СТАРІ КАРТИНИ.

(З мого денника).

Стоїмо в лісі як застава. Перед очима розлягається чотирекутна площа засіяна озименою, в середині глибока котловина, в якій примостилось містечко Міньківці. Сьогодня треба його взяти, і ми возьмем, бо щастя посміхається нам, воно манить нас вперед, хоть і щиро окропили своєю кровію цей чотирекутник, алеж до вечера ми будем тут панами.

Яка радість, де-хто з нас здибає тут своїх рідних, а може загине на межі свого поля... А ми все таки підем дальше—туди до Дніпра...

Залягли на краю ліса і ждем. Йде жвава артилерійська перестрілка. Ворожі набої скажено рвуться перед нами, хотять загородити дорогу, але ми пройдем крізь залізо, бо ми теж вик вані із криці. Коло нас наблюдатель з № батериї молоденький хорунжий, чути передає команду „мірник 140, трубка батерия вогонь"! За хвилю чути глухий постріл з кількох гармат, над головами пролітають набої, як раз влучають куди треба. „От так, добре, оце їм гостинець", чути зо всіх боків. У всіх бадьорий настрій, всі тілько ждем рішучого менту.

Направо вже заторохтів кулемет, піддають рушниці Скоро черга за нами. Де які стрільці повилазили з рова і по далекому мірникові лоэлять „на мушку". вже тікаючого ворога.

На хвилю все затихло. З боку ворога чу и гармідер, по дорозі на Ново-Ушицю піднялась курява, то ворожа батерия знялась і тікає. Далéко в тилу ворога чути перестрілку. Фроловці там...

З Богом вперед. Знялись і спускаємся в долину, чути рідку стрілянину, іноді „шальна" завізжить жалібно і летить на старі наші позиції, козаки провожають її жартами. Спустились в містечко, скрізь по вулиці

жвавий рух. Селяне позиходили з хат здибати своє військо. Всі раді, радість видно на обличчах, в рухах, скрізь...

„Прийшли наші військa“.. Яка радість не „Петлюровці“ ні хто другий, а Наша Українська армія... Дальше, дальше, там ще нас ждуть поневолені люде, зруйновані села.

П. Загоруйко.

Повстанка на Україні.

Чужі нам по крови і духу напів-дикі окупанти—москвини вже декілька років консеквентно руйнують нашу матеріяльну і духовну культуру. Раби, з дуже низьким уровнем інтелектуального розвитку, визволені кращими людьми своєі націі з-під царського ярма, алеж не визволені з під панування тоі безпросвітноі темности, яка є найбільшим ворогом людства—збунтувались і перш за все кинулись на своіх визволителів; частину винищили, а решту примусили еміґрувати за кордон. Натомість найшлись пройдисвіти, котрі зуміли ріжними обіцянками й приваблюючими гаслами взяти проводирство над розлютованою темною масою та скерувати іі проти украінськоі демократіі.

Мілітарно перемогши нас, ці будівники „нового миру“, перейняті ілюзіями комуністичного добробуту, задумали насильно переводити в життя своє бразні, чужі нашому хліборобському народові, економичні теоріі, творячи цим над ним нечуваний ще в світі експеримент.

Але український селянин, поставлений таким чином в анормальні умовини, швидко перестав захоплюватись красотою ритмичних промов ріжних комісарів, і вже не раз висловлював свій протест цілою низкою повстань проти зайдів в тій чи иншій місцевости Украіни; хотя дорого за це платив—платив не тільки

майном, но і кращими інтелігентними силами своєї нації.

От і цими днями до нас долітають вістки про велике проти-большовицьке повстання, але вже по всій Україні. Наш нарід не зміг дальше зносити нелюдські знущання. Терпець увірвався. Селяне, взявшись хто за рушницю, хто за косу, або сокиру, почали гуртуватись в партизанські відділи, винищуючи цілі частини окупантів.

Лютує й чека. Чекісти—той злочинний елемент, який до большовицького перевороту в Росії заповнював тюрми за вбивства та грабунки—тепер з спокійністю професіоналіз та з якоюсь особливою старанністю, виконують ріжні екзекуції, які, напевне, не були відомі й дикому Батийові.

В цій лютости ми вбачаємо акт останньої спроби большовицьких проводирів втримати та закріпити „комісародержавіє“, яким все-ж таки прийдеться вклонитись перед державною волею українського демократичного народу та признати своє безсилля.

І це покажуть найблищі дні. П. К.

КОЗАЧА ТВОРЧІСТЬ.

Думка козака.

Встаю я рано і в вечір лягаю,
За Тебе я, Нене, думку думаю;
На, Тобі, Вкраїно, вся моя родина
А дорожше всього мила дружина . . . .
. . . .

Настане година, настане той час,
Коли доля зрадлива всміхнеться для нас,
Коли до, Тебе, Вкраїно, зі зброєю в руках
Поверне Твій вірний, завзятий козак.

Ф. Ткач.

З ПОВСТАННЯ в 1918 р.

(Спогад).

З приходом німців на Вкраїну, котрі посадили на трон гетьмана Павла Скоропадського, повернулись на Вкраїну також і поміщики. Вступивши в гетьманство, Скоропадський задумав прибрати до рук при допомозі карних відділів селян. Що йому в скорім часі до деякої міри вдалося зробити. Скрізь по селах та волостях почала роз'їзжати т. зв. державна варта, котра дерла з селянича останню шкуру за панське майно, яке майже все було розграбовано зо большовичевими російськими частинами по залишенню південно-західнього фронту. Трудний час настав, скрізь було чути плач то стогін селян від нагайок державної варти. Вона не розбіралась, хто грабував маєток, бо ті, хто грабував, давно повтікали, а лишились селяне, та і було над ким пасію зганяти. Щоденно збірали сход і примушували виказувати хто і що грабував. Правда, були такі селяне, що йшли до панського двору в той час, як його грабували большовики. Вони собі мислили так, що, мовляв, як не візьму я, то візьме инший, котрий не варт того, а я всеж таки робив панові, то може він, щось і придбав за ті гроші, що не оплачував як слід мою важку працю. Державна варта не рахувалась ні з чим. Накладала контрибуції на селян поголовно на всіх Хто ж не міг дати накладеної контрибуції—то його заарештовували і відводили до двору, де замикали в льох, наповнений на половину водою. Разів зо три виводили його звідтіля на допит, чи заплатить він контрибуцію, чи ні. Як він відповідав, що не має чим платити, то його звязували, клали на землю і били до тих пір доки він не загублював п м'яти, так за кожним разом. Подержавши його де кілька днів і упевнившись, що він дійсно не може заплатити, його випускали, але ж дома у нього останне майно забірали і так було в кожнім селі. Таке поводження з селянами державної варти та мад'яр заставило селян шукати иншого рятунку. По лісах стали ховатися селяне, котрі не могли платити контрибуції і повтікати від знущань над ними мад'яр та державної варти. Найбільш прийшлось терпіти таку „волю України" на Поділлю. Селяне, котрі повтікали з дому, бачучи, що по одному сидіти в лісі безкористно, почали єднатись до купи. При таких обставинах в останніх числах місяця липня 1918 р. в Могилівському повіті на Поділлю, в лісі Муромі зібрався гурток партизанів кількістю до 600 селян, переважно бувших військових, котрі мали до 100 коней, 3 гармати, 34 кулемети та рушниці. Проводирем був учитель, котрий втік від переслідування державної варти через те, що голосно висловив своє незадоволення таким поводженням з селянами—це був отаман Мельник, помішником котрого був пор. Козел, який пізніше був отаманом куріня імені Сагайдачного. Завдання цього повстанчого відділу було не допускати карних відділів до нищення сіл. Нашому відділові приходилось побувати на Київщині, де він не раз злибався з таким-же повстанчим загоном отамана Козир-Зірки, разом з яким робили напад на Білу-Церкву, на Умань та Васильків, де приходилось розганяти німецькі частини та карні відділи. Не раз доводилось побувати і на Херсонщині, де єднались з отаманом Заболотним і спільними силами робили напади на Бірзулу, Роздільну, Балту та Голту. В бою під Бірзулою вдалося здобути у мад'яр величезний обоз з ріжним майном та скарбницею з грішми до 800.000 корон. Гроші ці витрачались на придбання необхідних річей для відділу та на друк агітаційної літератури, котру развозили по селах та містах. Така література попадала і в Київ, де вона роскидувалась в Залізничому та Літньому театрах. Наступала глубока осінь. Трудно приходилось повстанцям, що майже голі та босі нап'в-голодні скитались по лісах. Наставав останній час праці повстанців. Між повстанчими

загонами почались налагоджуватись добрі звязки. Таким чином підготовлялось таємно-складеною Директорією У. Н. Р. загальне проти гетьманське повстання, яке й почалось в першій половині Листопада 1918 р. Наш повстанчий відділ повів наступ на м. Могилів, в котрому в той час були розташовані 2 полки мад'яр і 2 полки польських легіонів, з якими прийшлось вступити в бій. До повстанців приєдналось багацько селян з близьких сіл. Де у котрих була зброя, а де-хто мав косу, або вила Місто було оточено зі всіх боків, виходу не було нікому. Бій разгорівся. Не здавались вперті прибічники Скоропадського. З австрійських частин галицькі украінці перейшли на бік повстанців, що і помогло повстанцям ввійти в м Могилів. Польські легіони, бачучи, що порятунку нема, кинулись до Дністра і пустились вплав на той бік до Бессарабії. Але це ім дешево не обійшлось, бо від обстрілу повстанцями було багацько побито, а більш всього потопилось. По зайняттю Могиліва негайно було оголошено мобілізацію старшин та козаків до 40 літ по цілім Могилівським повіті. Через два дні Могилів був весь повний мобілізованими старшинами та козаками. За зброю не дуже трудно приходилось, в Могильові іі було багато по залишенню фронту XII російською армією та до того ще було обеззброєно 2 полки австрійців і державну варту та рештки польських легіонів. Всіх старшин та козаків було поділено на 2 відділи. Першим відділом керував отаман Мельник, а другим отаман Козел. Встановивши міцну владу в Могильові, ми повели наступ на Жмеринку в такім порядку: отаманові Мельникові було завдання зайняти своїм відділом Жмеринку, а отаманові Козлові, котрий пішов вліво від Жмеринки—зайняти м. Винницю. Залога м. Жмеринки була досить велика. Там було особливо багато німців. Ми зайняли позіцію за постом Подільським в напрямку на станцію і старі косарні. Вступати в бій з такою великою залогою було небезпечно, тому що вона була в 5 раз більше від повстанців. Але отаман Мельник задумав перехитрити іх і пропонував ім добровільно скласти зброю. Вони в відповідь на це зажадали від повстанців складення зброі, при чім як через дві години не здадуть, то вони перейдуть в наступ. У нас було зроблено нараду, на якій вирішено битись до останнього, а зброі не здавати. Після чого і розпочався великий бій. Німці перемогали повстанців Но про цей бій довідався отаман Козел, котрий доходив в той час до м. Браілова, повернув назад по залізниці і вдарив в тил ворогові. У німців почалась велика паніка, вони стали позбігатись хто куди. Повстанці захопили двірець і м. Жмеринку, до іх рук досталось багацько амуніціі, коней та провіянту. Лишивши охорону в Жмеринці, ми повели наступ на м. Винницю, підчас заняття якоі була маленька перестрілка з залогою міста, котра скоро розбіглась. В Винниці всі повстанці були завагоновані в ешелони і направлені на станцію Козятин, котра була вже зайнята иншими повстанчими відділами. З Козятина ми вирушили на Фастів, де наш відділ був з'єднаний з відділом отамана Козир-Зірки під його керуванням, а отаман Мельник і отам. Козел повернулись в Жмеринку, щоб сформувати новий відділ для наступу на м. Одесу. Всі повстанчі відділи, що знаходились в м. Фастові було зведено в один загін під назвою „Запоріжський загін". В Фастові не стояли довго, а вирушили в напрямку на Киів. По дорозі прийшлося мати бої в м. Василькові, де було забито багато старшин та козаків. До Василькова в той час приіздив Головний Отаман Симон Петлюра. Після важкого бою ворог відступив до поста Вилинського, але ж і там не міг утриматись під натиском наших частин і відійшов до м. Киіва. Вскорім часі був взятий і Киів-столиця Украіни.

Козак Т. Т—ч.

Видає т-во „Просвіта“ 3-го кінного полку 3 ої Зал. дивізії.

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ.

Друк. Культ.-Освіт. від. 3 ої Зал. Стр. див.